

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Promoting ACTIVE and Responsible Citizenship in Schools

Toolkit

I. Metodika pre učiteľov

GYMNÁZIUM
JOSEFA RESSELA

Súkromna základna
škola
Felix

www.ecece.org

Slovakia

odpo
vedná
společ
nosť

Learnable

WSB University

Podpora Európskej komisie na vydanie tejto publikácie neznamená podporu jej obsahu, ktorý vyjadruje len názory autorov, a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

Toto dielo je licencované pod licenciou Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. Pripísané autorom: Vypracované v rámci projektu ACTIVE financovaného z programu Erasmus+ Organizácia zodpovedná za vypracovanie materiálu: Odpovedná spoločnosť, z. s.
V spolupráci s partnermi projektu Autori: Mgr: Mareš, Matěj & kol.
Verzia 1.0
September 2022

Obsah

Účel a ciele súboru nástrojov	3
Ako používať súbor nástrojov.....	4
Obsah súboru nástrojov	4
Ako používať súbor nástrojov	4
Veľké aktivity projektového vyučovania.....	6
Logika aktivít uvedených v knihe aktivít pre učiteľa.....	6
Malá aktivita projektového vyučovania.....	6
Riešenie konfliktov pomocou súboru nástrojov.....	7
Štruktúra a témy zahrnuté v súbore nástrojov.....	7
Prehľad modulov a aktivít.....	10

Účel a ciele súboru nástrojov

Tento súbor nástrojov bol vypracovaný ako hlavný výsledok projektu Podpora aktívneho a zodpovedného občianstva v školách (ACTIVE). s hlavným cieľom umožniť žiakom a študentom nájsť vlastnú cestu a pochopiť svet, v ktorom žijú, aby mohli konať ako aktívni a zodpovední aktéri v demokratickej spoločnosti. Učitelia podľa tohto súboru nástrojov získajú vedomosti a zručnosti na podporu a šírenie aktívneho a zodpovedného občianstva na svojich bežných hodinách, aby mohli tieto zručnosti odovzdávať žiakom.

Čo máme na mysli pod aktívnym a zodpovedným občianstvom?

Zodpovedné konanie predstavuje vedomú reakciu na situáciu, v ktorej si aktér uvedomuje a prijíma svoju úlohu a je otvorený reflexii dôsledkov svojho konania. Zodpovedné konanie v tomto zmysle kontrastuje s nevedomým reagovaním na situácie bez sebareflexie. Z tohto dôvodu budeme uvažovať o otázkach, ako sú predsudky, zmysel situácie a informácie, hodnoty a vplyv.

Súbor nástrojov je určený pre učiteľov ako praktický nástroj, ktorý možno zaradiť do vyučovania ako učebný materiál na rozvoj kompetencií potrebných na aktívne a zodpovedné rozhodovanie a konanie. Prístup súboru nástrojov je založený na postupnom učení sa vedenom navrhnutými aktivitami. Aktivity sú koncipované ako zážitkové a projektové vyučovanie, ktoré umožňuje žiakom rozvíjať kompetencie potrebné na riešenie zložitých problémov a informácií s cieľom prijímať zodpovedné rozhodnutia.

Hlavnými témami súboru nástrojov sú:

- Chápanie faktov, pravdy a objectivity
- Práca s informáciami na internete
- Pochopenie úlohy hodnôt, noriem a predsudkov pri rozhodovaní Navrhovanie vlastného výskumu na zhromažďovanie relevantných informácií
- Stanovenie relevantných cieľov a navrhovanie stratégií
- Vyhodnotenie vplyvu

Prínosom účasti na aktivitách opísaných v súbore nástrojov je ďalší rozvoj kognitívnych zručností, kritického myslenia, empatie, uvedomenia a rozhodovania. Žiaci sa učia narábať s informáciami, definovať "problémy", zvažovať rôzne názory a uhly pohľadu a skúmať vlastné hodnoty a normy. Všetky tieto zručnosti pomáhajú žiakom vyhnúť sa manipulácii a byť schopní prijímať informované a zodpovedné rozhodnutia, ktoré sú v súlade s ich vlastnými hodnotami.

Aktivity uvedené v súbore nástrojov boli úspešne testované a hodnotené učiteľmi v školách počas realizácie projektu ACTIVITY.

Ako používať súbor nástrojov

Obsah súboru nástrojov

Súbor nástrojov pozostáva z troch častí:

- I. Metodika pre učiteľov
- II. kniha aktivít pre učiteľov
- III. pracovné materiály pre aktivity a študentov

- I. **Metodika pre učiteľov** (tento dokument) pozostáva z vysvetlenia zásad, pojmov a koncepcií, ktoré sa majú používať pri implementácii súboru nástrojov. Cieľom metodiky je poskytnúť základné informácie a poskytnúť učiteľom spoločný základ a porozumenie, aby boli pripravení implementovať súbor nástrojov v triede.
- II. **kniha aktivít pre učiteľov** je súborom pracovných aktivít (scenáre krok za krokom), ktoré môžu učitelia zaviesť do vyučovania. Aktivity zodpovedajú témam v metodike, takže učitelia môžu ľahko nájsť vhodné aktivity pre tému, ktorej sa metodika venuje. V metodike je aspoň jedna aktivita na tému, ktorá je v nej zahrnutá.
- III. **pracovné materiály** pre aktivity & študenti Poskytnite materiály pre študentov, ktoré môžu používať počas aktivít. Materiály pozostávajú najmä zo šablón, ktoré môže učiteľ poskytnúť študentom na lepšie štruktúrovanie aktivity.

Ako používať súbor nástrojov

Konštrukcia súboru nástrojov ponúka niekoľko možností a prístupov, ako ho možno použiť. Súbor nástrojov sa dá dobre prepojiť s akoukoľvek aktivitou (školy/triedy/skupiny) založenou na projektovom vyučovaní akejkoľvek témy a rozsahu. V tomto zmysle možno súbor nástrojov a prezentované aktivity použiť ako základ pre navrhnutie takejto aktivity projektového vyučovania. Na druhej strane, ako naznačuje názov, súbor nástrojov možno použiť ako samostatné nástroje, vybrané podľa vzdelávacej aktivity počas vyučovacej hodiny. Učiteľ tak môže realizovať len vybrané aktivity zo súboru aktivít alebo použiť vybrané šablóny z pracovných materiálov. Alebo sa "len" inšpirovať princípmi uvedenými v metodike a ich dodržiavaním si učiteľ môže vytvoriť vlastný prístup, ako tieto princípy a koncepty vniesť do vyučovania.

Návrhy na použitie nástrojov obsiahnutých v súbore nástrojov (zhrnutie):

A. "Veľká projektová aktivita založená na súbore nástrojov".

Súbor nástrojov použite ako základ pre návrh dlhodobej projektovej vzdelávacej aktivity. Implementujte celý rozsah súboru nástrojov a jeho aktivít postupne počas dlhodobej projektovej vzdelávacej aktivity (budeme ju nazývať "veľký projekt").

B. "SmallProjectActivity"

Súbor nástrojov použite na malé projektové aktivity, ktoré sa dajú realizovať počas jednej alebo dvoch vyučovacích hodín vyučovacích hodín.

C. "Súbor nástrojov na realizáciu projektových aktivít".

Súbor nástrojov použite počas akejkoľvek projektovej vzdelávacej aktivity vypracovanej podľa iných princípov alebo metódik. Aplikujte princípy a koncepty uvedené v metodike a vyberte vhodné aktivity zo súboru nástrojov, ktoré sú relevantné pre vaše projektové aktivity.

D. " Používajte súbor nástrojov na riešenie dezinformácií".

Vybrané aktivity môžete veľmi dobre použiť na riešenie len jednej "vzájomne sa ovplyvňujúcej/dôležitej" dezinformácie. Môžu to byť dezinformácie, ktoré nájdete na internete (napríklad príspevky na sociálnych sieťach, videá na YouTube, články, webové stránky atď.), ktoré sa skúmajú so žiakmi (overovanie faktov, zaujatosť, zmysluplné informácie).

E. "Súbor nástrojov realizovaný počas bežných hodín".

Používajte vybrané aktivity a/alebo pracovné materiály počas bežných hodín. Vyberte relevantné pojmy, aktivity alebo šablóny, ktoré pomôžu žiakom preskúmať a naučiť sa témy preberané na hodinách.

F. "Riešenie konfliktov"

Pomocou súboru nástrojov a aktivít vyriešte konflikt, ktorý vznikne v triede, pretože súbor nástrojov sa používa na prekonanie rôznych pohľadov, presvedčení a názorov.

G. "Inšpirujte sa súborom nástrojov".

Využite metodiku a navrhované aktivity ako inšpiráciu a nájdite svoj vlastný prístup k zavedeniu prezentovaných princípov a konceptov do triedy.

POZNÁMKA: Bez ohľadu na to, ako sa rozhodnete súbor nástrojov používať, odporúčame vám, aby ste sa najprv oboznámili so zásadami a koncepciami uvedenými v tejto metodike a podľa toho ich implementovali vo vzťahu k danej téme (tému) alebo činnosti.

Veľká projektová vzdelávacia aktivita

Návrh súboru nástrojov

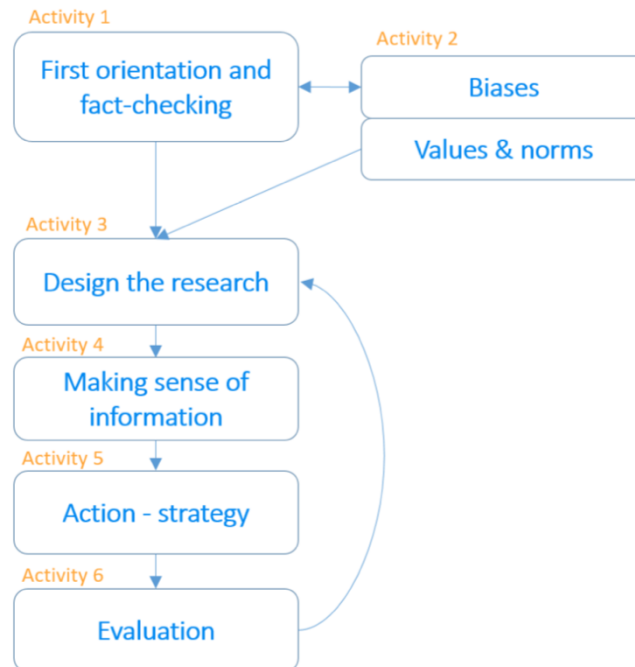
Pri používaní súboru nástrojov sa odporúča postupovať krok za krokom, aby ste študentom umožnili postupne rozvíjať všetky potrebné kompetencie pre aktívne a zodpovedné rozhodovanie.

To by si vyžadovalo prejsť všetkých 6 aktivít navrhnutých a predstavených v súbore nástrojov. V tomto prípade odporúčame vykonávať aktivity ako permanentnú projektovú činnosť. Téma projektu môže byť rôzna a súbor nástrojov je flexibilný, aby bol vhodný pre akúkoľvek tému (problém), ktorú chcete so žiakmi preskúmať. Môže to byť niečo, čo úzko súvisí s témou štandardných hodín (zo zemepisu, biológie, dejepisu, spoločenských vied atď.) ALEBO to môže byť aktuálny alebo historický problém alebo to môže byť téma/projekt, ktorý súvisí s občianskou alebo školskou iniciatívou (akákoľvek sociálna/komunitná akcia alebo akcia v škole, ako je napríklad výstavba nového ihriska alebo skleníka).

Aktivity sú vo všeobecnosti navrhnuté tak, aby sa dali vykonať počas jednej vyučovacej hodiny (45 min.). Ale v závislosti od zložitosti témy a časových možností na realizáciu aktivít je celkom možné niektoré aktivity spojiť do jednej vyučovacej hodiny (podrobnosti a návrhy nájdete v knihe aktivít a v jednotlivých aktivitách).

Logika aktivít uvedených v knihe aktivít pre učiteľov

Malá projektová vzdelávacia aktivita

Zmyslom malej projektovej aktivity je spojiť väčšinu aktivít do jednej alebo dvoch vyučovacích hodín. Znamenalo by to preskúmať dostupné zdroje, zhromaždiť relevantné informácie a formulovať závery v rámci jednej alebo dvoch vyučovacích hodín.

Riešenie konfliktov pomocou súboru nástrojov

Keďže aktivita 2 sa zaoberá rôznymi názormi, hodnotami a predsudkami (a odhaľuje ich), možno ju použiť aj na riešenie konfliktných situácií týkajúcich sa konkrétnych otázok v triede/škole. Ak je to potrebné na vyriešenie problému, je možné vykonať ďalší výskum s cieľom zhromaždiť relevantné dôkazy (aktivita 3) na formulovanie príslušných rozhodnutí (aktivita 5).

Štruktúra a témy zahrnuté v súbore nástrojov

Súbor nástrojov navrhuje prístup, ktorý je relevantný pre akékoľvek vytváranie zmyslu alebo riešenie problémov v súvislosti s konkrétnym problémom, s dodatočnou formuláciou cieľov a stratégií na riešenie daného problému/problému. Súbor nástrojov je preto navrhnutý ako konzistentné kroky, ktoré pokrývajú celý proces definovania otázky/problému prostredníctvom ďalšieho skúmania tejto otázky/problému, zisťovania relevantných informácií, konfrontácie protichodných názorov a predpokladov, skúmania hodnôt zainteresovaných strán až po formulovanie cieľov a stratégií na riešenie obavy/problému a reflexiu a hodnotenie prijatých krokov a opatrení.

Konkrétne aktivity zamerané na prenesenie otázok skúmaných v metodike do triedy sú k dispozícii v 2. časti súboru nástrojov: II. Zošit aktivít pre učiteľov.

Súbor nástrojov zahŕňa tieto témy:

MODUL 0: Všeobecné porozumenie - informácie, fakty, pravda a objektivita.

Preberané témy:

- Všeobecné chápanie pojmu pravda
- Údaje, fakty a objektivita.
- Falošné správy, dezinformácie a dezinformácie
- Informácie a údaje ako dôkazy
- Definícia problému a výber témy.

MODUL 1: Spoľahlivý zdroj informácií - kvalita údajov a zaobchádzanie s informáciami na internete

Preberané témy:

- Zdroje sekundárnych údajov a informácií
- Informácie ako dôkaz
- Kritériá kvality údajov a informácií
- Spoľahlivosť údajov a informácií
- Manipulačné techniky šírenia dezinformácií
- Overovanie faktov a krížové čítanie
- Fakty verzus falošné správy a dezinformácie
- Dôveryhodnosť zdroja informácií
- Relevantné kritériá na posúdenie dôveryhodnosti zdroja informácií

MODUL 2: Hodnoty, normy a predsudky

Preberané témy:

- Predpoklady a predsudky
- Rôzne uhly pohľadu
- Postoje, hodnoty a normy aktérov
- Sebareflexia - moje hodnoty a normy

MODUL 3: Porozumenie informáciám

Preberané témy:

- Zásady zhromažďovania údajov ako dôkazov.
- Indikatívny a deduktívny prístup
- Triangulácia
- Zdravý skepticizmus
- Metódy zhromažďovania dôkazov
- Výskum od stola
- Terénny výskum
- Navrhovanie vlastného výskumu
- Výskumné otázky

MODUL 4: Chápanie informácií

Preberané témy:

- Vytváranie zmyslu informácií
- Znalosti a múdrosť
- Konšpiračné teórie a dezinformácie

MODUL 5: Návrh činnosti - rozhodnutie, ciele a stratégia

Preberané témy:

- Zodpovedné konanie
- Stanovenie cieľov
- Formulovanie stratégie

MODUL 6: Hodnotenie vplyvu

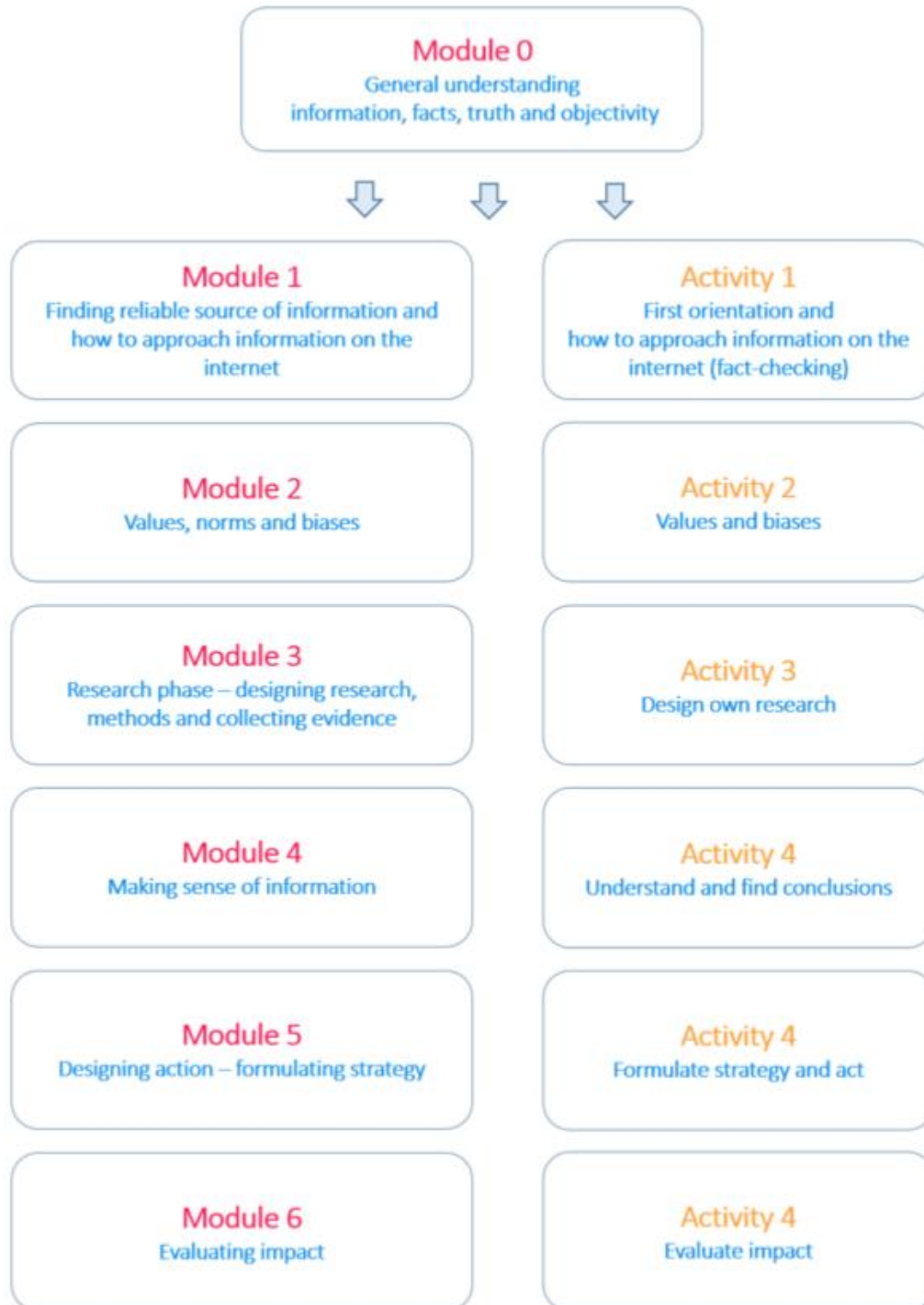
Preberané témy:

- Relevantnosť, účinnosť, užitočnosť a vplyv
- Cieľové skupiny

Modules & Activities

Before starting

Skôr ako začnete ako učiteľ používať súbor nástrojov, musíme vás upozorniť na nasledujúce bezpečnostné opatrenia a upozornenia:

1. **Učiteľ by mal zohrávať úlohu sprievodcu.**
Učiteľ by mal žiakom pri skúmaní témy poskytovať usmernenie a reflexiu. Cieľom je umožniť žiakom, aby tému preskúmali a posúdili sami, nie tým, že im povie, "ako sa veci majú".
2. **Učiteľ by mal byť pripravený na to, že sa budú učiť sami - budeme skúmať,**
To, čo budeme robiť, bude výzvou pre všetkých účastníkov, učiteľov nevynímajúc. Budte pripravení spolu so žiakmi skúmať zvolenú tému a tiež seba samých.
3. **zostať otvorený iným názorom, prístupom a predpokladom bude kľúčom k úspechu.**
Najskôr musíte pochopiť (iných aj seba) a potom zhodnotiť a sformulovať názory a ciele.
4. **nemali by existovať žiadne vopred stanovené normy a hodnoty (okrem otvorenosti a rešpektu voči ostatným).**
Neexistuje nič správne a nesprávne v absolútnom zmysle. Ide o spoločnosť, v ktorej chceme žiť a rozvíjať sa. Ale nebojte sa, k základným hodnotám dospejeme, ale nebudú nanútené žiadnou autoritou.

Výber témy

Keďže témy obsiahnuté v súbore nástrojov sú pomerne rozsiahle, odporúčame postupovať podľa jednotlivých tém. Témy sú v podstate vzájomne prepojené, ale nie je problém vybrať si len jednu zo zaujímavých tém a ponoriť sa do nej hlbšie.

Zrieknutie sa zodpovednosti

Musíme zdôrazniť, že koncepty uvedené v tomto súbore nástrojov nie sú fakty a že k nim môžu existovať rôzne prístupy. Cieľom súboru nástrojov je poskytnúť spoľahlivé a praktické usmernenia vhodné pre učiteľov. V tomto zmysle vyzývame učiteľov, aby prezentované prístupy a koncepty uplatňovali nezaujato.